

*Дато РАДЖА РЕЗА РАДЖА ЗАІБ ША,
Надзвичайний і Повноважний Посол
Малайзії в Україні*

СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ДОВІРА – ОСНОВА ВІДНОСИН МІЖ МАЛАЙЗІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ

– Цього року п'ятнадцята річниця створення Посольства Малайзії в Києві. Які досягнення у двосторонніх відносинах за ці роки загалом, а особливо під час Вашого перебування на посаді? Які поточні пріоритети Посольства? Які найперспективніші сфери співпраці між нашими країнами?

– Як ви зазначили, Малайзія заснувала свою дипломатичну місію в Києві 15 років тому, 27 вересня 2004-го. Відтоді малайзійсько-українські відносини зазнавали змін і розвивалися, підлаштовуючись під стратегічні інтереси обох країн. На ранній стадії наших двосторонніх зв'язків освіта була найважливішим складником та каталізатором розвитку співпраці завдяки численним малайзійцям, які навчаються в Україні.

Хоч освіта і далі залишається однією з пріоритетних для Посольства Малайзії, сьогодні ми переорієнтували її на просування Малайзії як освітнього центру для іноземних студентів, зокрема – з України. За даними ЮНЕСКО, Малайзія посідає 11-те місце у світі серед найпопулярніших місць навчання для іноземних студентів. Серед чинників, які приваблюють їх до навчання в Малайзії, – високий рівень знань, міжнародне визнання пропонованих навчальних програм; доступність плати за навчання; розумну вартість життя; безпечне та стабільне середовище. Варіанти здобуття освіти в Малайзії – державні та приватні вищі навчальні заклади, філіали іноземних університетів, центри підготовки фахівців та мовні школи.

Я розумію, що українські студенти традиційно прагнуть здобути вищу освіту в Європі, США та Канаді. Наразі в малайзійських вишах навчаються лише сім українських студентів. А втім, з огляду на різні чинники гло-

бального рівня, включно з непростим становищем глобальної економіки та геополітичними зсувами в Сполучених Штатах і Європі, ми сподіваємося заохотити більше студентів з України до обрання Малайзії як місця для їхньої подальшої вищої освіти.

Ба більше, Посольство приділяє більше уваги розвитку туризму. Це стало результатом визнання туристичного потенціалу українського ринку з огляду на зростання середнього класу. Це означає, що дедалі більше українців можуть подорожувати закордоном. Безвізовий режим із Малайзією є головним чинником, який спонукав українців обирати Малайзію як місце для відпочинку. Українців також приваблюють білі піщані пляжі Малайзії та чудове сполучення, що забезпечує безперебійний проїзд до інших країн регіону. Наші зусилля протягом багатьох років дають результати: так, кількість туристів з України зросла понад удвічі, якщо порівняти з 2012 роком, коли кількість відвідувачів становила лише 5606 осіб.

Треба сказати, що зміцнення двосторонніх відносин між Малайзією та Україною стало найважливішим досягненням під час мого перебування на посаді. Це видно через зростання кількості візитів, включно з приїздом Міністра людських ресурсів Малайзії до України в листопаді 2018 року; зростання обсягів двосторонньої торгівлі у 2017–2018 роках; нещодавнє започаткування співпраці в галузі сертифікації продукції між Ісламським розвитком Малайзії (ІАКІМ) та українським Центром сертифікації «Халляль»; набуття Україною статусу країни-реципієнта Програми технічної співпраці Малайзії (МТСП).

На цій підставі могу підсумувати, що найперспективнішими напрямками подальшого розвитку співпраці між Малайзією та Україною є торгівля, туризм, освіта та нарощення економічного потенціалу.

– Минуло майже п'ять років із моменту катастрофи рейсу МН-17. 43 громадянина Малайзії стали її жертвами. 2016 року Спільна слідча група, до складу якої входили представники Австралії, Бельгії, Малайзії, Нідерландів та України, встановила, що МН-17 було збито з території, підконтрольної сепаратистам у Донецькій області зенітною системою «Бук», що використовується російськими військовими. 2018 року слідча група дійшла висновку, що «Бук», який збив МН-17, використовується 53-ю зенітною ракетною бригадою, розташованою в Курську. Проте Російська Федерація все ще відкидає будь-яку відповідальність за ці події. Понад те, вона активно проводила дезінформаційну кампанію, аби дискредитувати легітимність Спільної слідчої групи. За словами міністра закордонних справ Австралії Маріс Пейн, переговори з Росією щодо «встановлення правди, досягнення справедливості та притягнення винних до відповідальності» почалися в березні цього року. Скажіть, чи можливо, на вашу думку, зрештою змусити Росію відповісти за ці події?

– Насамперед, я хочу наголосити, що головна мета Малайзії полягає в забезпеченні правосуддя. Малайзія як одна з країн-членів Спільної слідчої групи повністю підтримує її зусилля щодо встановлення і притягнення до відповідальності винних у скоєнні цього нелюдського діяння.

Оскільки розслідування кримінальної справи триває, Малайзія сподівається, що всі зацікавлені сторони й надалі будуть зосереджуватися на вичерпності процесу розслідування задля досягнення кінцевої мети. Наразі ми задоволені роботою Спільної слідчої групи під егідою Нідерландів і віримо, що нідерландська правова система дасть змогу притягнути до відповідальності злочинців після завершення розслідування.

– Україна стала країною-реципієнтом малайзійської Програми технічної співпраці 2018 року. Які проекти вже розпочато в межах цієї ініціативи?

– З початку 2019 року ми запропонували низку курсів у широкому спектрі галузей, що перебувають під егідою Програми технічної співпраці Малайзії (МТСП). Це наша міжнародна програма співпраці, яка забезпечує навчання та технічні консультації в критично важливих сферах для країн, що розвиваються. Серед них – курси дипломатії та кризового менеджменту, фізичної інфраструктури, боротьби з корупцією, розвитку електростанцій та сонячної енергетики, а також митної системи. Я радий зазначити, що ступінь залучення України дає надію, а підбір кандидатів говорить про професіоналізм і висококласні знання українських посадовців.

– У лютому 2018 року Датук Ван Латіфф Ван Муса, тодішній заступник головного виконавчого директора Малайзійської корпорації з розвитку зовнішньої торгівлі (Matrade), заявив, що Малайзія та Україна мають активізувати заходи зі стимулювання двосторонньої торгівлі. Оскільки малайзійські компанії не знайомі з українськими компаніями й навпаки, протягом останнього року було організовано низку бізнес-форумів, торговельних місій та виставок. Наскільки успішними були ці заходи?

– Упродовж останніх двох років після стагнації двосторонній товарообіг Малайзії та України зростає. Обсяги торгівлі Малайзії з Україною з 2016 до 2017 року зросли на 25,8%, а з 2017 до 2018 – на 23,9%. У 2018 році загальна вартість товарообігу між Малайзією та Україною склала 263,48 млн дол. США, з яких експорт із Малайзії – 121,39 млн малайзійських рингів, а імпорт у Малайзію – 144,51 млн рингів. За цей період Україна досягла позитивного сальдо торговельного балансу в розмірі 20,7 млн рингів.

Прискорене зростання торгівлі між Малайзією та Україною частково є результатом ініціатив, які проводили уряди Малайзії та України зі сприяння пошуку малайзійськими та українськими діловими колами пошуку спільних шляхів розвитку партнерства.

Серед проведених важливих ділових та торговельних заходів треба згадати семінар з назвою «Плідна торгівля між Малайзією та Україною», після

якого відбулися бізнес-зустрічі в Куала-Лумпурі в січні 2018 року в співпраці з Корпорацією з розвитку зовнішньої торгівлі Малайзії (MATRADE). У семінарі взяли участь 19 українських компаній і торговельних асоціацій. Після цього в червні 2018 року в Україну прибула Місія з питань нарощення експорту (EAM), яку очолив Датук Ван Латіфф Ван Муса. Загалом п'ять малайзійських компаній узяли участь у Місії і провели понад 20 бізнес-зустрічей з українськими діловими партнерами. В результаті було укладено контракти вартістю 10,22 млн дол. в харчовому секторі, а також у галузі медичного устаткування.

Нещодавно, у квітні 2019 року, дев'ять українських компаній узяли участь у Програмі міжнародного постачання (INSP), організованій MATRADE спільно з 16-ю Малайзійською міжнародною виставкою халляльної продукції (Malaysia International Halal Showcase) у Куала-Лумпурі. Участь України дала змогу укласти контракти обсягом 390 тис. дол. і розпочати низку інших ділових перемовин.

Загалом, взаємна зацікавленість у торгівлі між Малайзією й Україною набирає обертів і має подальший потенціал для розвитку. Офіс MATRADE в Україні (MATRADE Kyiv) при нашому посольстві відіграє головну роль для підтримання контактів між українськими компаніями, які шукають партнерів у Малайзії. Офіс MATRADE у Києві також може допомогти українським компаніям перевірити надійність малайзійських партнерів.

– Починаючи із січня 2019 року, український сертифікат «Халяль» повністю визнаний у Малайзії. Це рішення Департаменту ісламського розвитку Малайзії, безсумнівно, відкриє нові перспективи для українських експортерів продуктів харчування. На Вашу думку, якими є подальші перспективи для розвитку двосторонньої співпраці в галузі сільського господарства?

– Я впевнений, що визнання Центру сертифікації «Халяль» як першого подібного закордонного органу в Україні Департаментом ісламського розвитку Малайзії (JAKIM), відкриє шлях до розширення спектра товарів у торгівлі між Україною та Малайзією, яка є переважно мусульманською країною. З огляду на те, що сертифікація «Халяль» у Малайзії має світове визнання, харчові продукти, які здобули цей сертифікат якості в Україні, тепер можуть мати доступ і до інших міжнародних ринків.

Згідно з даними щодо імпорту до Малайзії з України рослинні олії, як-от соняшникова, рапсова олія, а також зерно та бобові культури, увійшли до переліку українських сільськогосподарських продуктів, які користуються великим попитом. Починаючи з 2018 року, українські фрукти та ягоди також потрапили на малайзійський ринок. Зі свого боку, ми також сподіваємося, що малайзійські тропічні фрукти, як-от карамболь, мангостин, джекфрут і ананас, зможуть потрапити на український ринок.

У зв'язку з цим я хочу застерегти від будь-яких дискримінаційних заходів, які перешкоджатимуть економічній співпраці України з Малайзією, зокрема у сфері сільського господарства. Я маю на увазі запропонований закон про заборону використання пальмової олії в харчових продуктах в Україні з огляду на те, що вона небезпечна для здоров'я людини.

Малайзія виробляє свою пальмову олію за суворими стандартами на місцевому та на міжнародному рівні. Тому Кодекс Аліментаріус Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО) визнали пальмові масла й жири як сертифіковані та придатні для споживання людиною. Унаслідок такого дотримання міжнародних норм і стандартів, ми не знаємо будь-якої іншої країни, яка узаконює заборону використання пальмової олії й продуктів її перероблення в харчових продуктах.

Малайзія серйозно стурбована, що Україна намагається виокремити пальмову олію, що ми вважаємо дискримінаційним та невиправданим, особливо з огляду на те, що запропонований законопроект не був науково обґрунтований. Будь-яка спроба застосування дискримінаційних заходів щодо пальмової олії, яка, між іншим, займає найбільшу частку експорту з Малайзії до України, без сумніву негативно вплине на двосторонній торгівлі наших двох країн. Це також підірве цінності, а саме справедливості і довіру, які лягли в основу зв'язків між Малайзією та Україною як друзів у сфері дипломатії, торгівлі та безпеки.

– Кілька місяців тому на зустрічі з заступником Міністра оборони України ви зазначили, що Малайзія прагне активно співпрацювати з Україною у військовій сфері. Для цього має бути створена спільна комісія з оборонної співпраці. Який прогрес уже досягнуто в цьому напрямі?

– Попри підписання Меморандуму про взаєморозуміння в оборонній співпраці між Малайзією та Україною 2007 року, діяльність у цьому секторі залишається обмеженою. Малайзія вважає, що двостороння співпраця в галузі оборони може бути посилена за допомогою створення Спільного комітету, який передбачено в межах чинного Меморандуму про взаєморозуміння. Завдяки цьому Спільному Комітету Малайзія та Україна зможуть ефективно здійснювати моніторинг, управління та впровадження Меморандуму. З цією метою Міністерство оборони Малайзії й надалі обговорює це питання з малайзійськими збройними силами щодо можливих напрямів взаємодії й буде далі розглядати пропозицію з українською стороною. Я сподіваюся, що заснування такого спільного комітету дасть змогу ще більше посилити взаємодію у сфері оборонної промисловості та військової співпраці.

– 9 травня 2018 року в Малайзії відбулася безпрецедентна зміна уряду. Ви одного разу зазначили, що ця подія призвела до формування «Нової Малайзії». Є також поширена думка, що Революція гідності 2014 року, породив «Нову Україну». На Вашу думку, чи є деякі спільні риси в новітній історії наших двох народів?

Надзвичайний і Повноважний Посол Малайзії в Україні Дато Раджа Реза Раджа Заїб Ша з родиною Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Malaysia to Ukraine Dato' Raja Reza Raja Zaib Shah with family

– Для Малайзії як країни, яка дотримується принципів демократії, верховенства Конституції та права, 14-ті Генеральні вибори залишили глибокий і незмінний слід у її історії. І я бачу певні подібності між подіями, що привели до народження «Нової Малайзії» й «Нової України». В обох випадках вони були обумовлені вимогами людей до реформ і їхнім прагненням мати уряд, який боротиметься з корупцією, відновить верховенство права та перезавантажить владні інститути.

Проте, на відміну від України, де вуличні протести, хоч і на шляху до демократичних реформ і політичних змін, стали частиною політичної культури країни, що призвело до двох революцій у минулому, малайзійці розуміють, що хоча вони і мають велику вагу у формуванні уряду, якого вони хочуть, єдиний спосіб донести свої прагнення – це голосування в день виборів. Саме це і сталося 9 травня 2018 року. Результати виборів виявили вибір малайзійського народу, який привів до першої зміни влади за 61 рік. Безумовно, це стало свідченням, що малайзійці мають сміливість проголосувати за зміни. Понад те, нам надзвичайно пощастило й ми пишаємося тим, що послідовний перехід влади відбувався мирно і впорядковано, без насильства. Це говорить про зрілість демократії в Малайзії, де всі сторони поважають одна одну і здатні прийняти волю народу.